

Locuint'a Redactorului

Cancelar'a Redactiunii

in
strata tragarului (Lă-
văntoza), Nr. 2.Anunțurile necurate nu se vor
publica decât numai de la corespun-
dătorii regulari ai „Federationii.”
Anunțurile transmise și republicate se
vor arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politic, literar, comercial și economic.

Va est Mercuri-a, Vineri-a și Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 8 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 16 „ „
Pre un întregu . . . 32 „ „
Pentru Romanii:
pre a întregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ v.
„ 3 — 8 „ = 8 „ v.

Pentru inserțiuni:
10 cr. de linia, și 30 cr. taxa tim-
brala pentru fiecare care publica-
țiune separată în loculu deschis
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Autonomi'a catolica unguresca și Ro- manii gr. cat.

Essenți'a statutoru autonomiei cat. ung. elab-
orate de majoritatea comisiunii de 27. e cunos-
cută cetitorilor nostri d'in recenziunea făcuta cu
o perspicacitate de deputatul mireanu d'in
Oradea-Mare, D. Iosifu Romanu, ad-
vocat. „Organisatiunea autonoma a besericei
catolice d'in Ungaria”, precum se numesce acum
aceasta adunare, este una machina de perfecta cen-
tralizatiune și magiarisatiune. Minoritatea comis-
iunii inca compuse unu elaboratu, differinți'a inse
intre acestu proiectu și allu majorității, este im-
perceptibila și se reduce mai numai la titlu, for-
mularu estu-modu „Organisatiunea autonoma a
besericei romano și greco-catolice d'in Ungaria.”
Dintre membrii minorității, ultramuntani cunoscuti,
vedemu figurandu pre armeanulu Solomonu Ga-
siagu și pre ruteanulu Emmanuilu Hrabaru
(ginerele ilustrulu Adolfu Dobrzanschy). Nu ne
miramu de D. Gaizagu, că ci pricepem bine mo-
tivele portării sale, dar' ne miramu multu de D.
Hrabaru, carele ca ruteanu in politica și că gre-
co-catolicu in celle besericesci a alunecatu pre calle
cu totulu falsa, contraria interesselu natiunii și
a besericei sale. Ne avendu misiunea de a ne
occupa inadinsu de afacerile altoru-a, trecemu la
salle nostre.

„Federationea” a combatutu d'in capulu lo-
cului participarea Romanilor greco-catolici la
adunările autonome a unguiloru papistasi. Acest'a
am facutu-o d'in principiu. „Beserica romanesca
gr. cat. e beserica independente și autonoma”, prin
urmaso ea nu este și nu pote fi parte constitutiva
a besericei unguresci, neci subordinata Archi-epis-
copului de Strigoniu, prin urmare nu pote parte-
cipa ca parte integrante, la Adunarea regnicolaria
autonoma a unguiloru catolici, fora că inas-si,
calandru drepturile sale, se-si dbe lovitur'a de
morte. Clerulu si poporulu rom. gr. cat. iubitoriu
de natiunea și beserica sa gr. orientale, a intie-
lesu bine detorinti'a sa și greutatea situatiunii
creata de secularii contrari ai natiunii romane.
Clerulu și poporulu Archi-diecesei și a celloru-
lalte trei diocese sufragane respusera negativu la
intetilele chiamari ce li-se facura d'in partea A.
Eppului ungurescu Sîmoru. Numai doi eppi ro-
mani cu doi besericiani ai lor, (dependinti nu
dupa stare, ci dupa spiretu) SS. parintele Iosifu
Papp-Szilágyi eppulu de Oradea-Mare, cu
canoniculu facutu dupa obipulu și asemenarea sa,
D. (dr. de Rom'a) Ionu Szabó si repausatulu
Eppu de Jogosiu dr. Alessandru Dobra, cu
prepositulu capitulariu D. Stefanu Moldovanu,
desbiuandu-se de marele corpu allu natiunii
și allu besericei sale, intrara in adunarea catoli-
ciloru unguiri, cu pretestulu, că se apere (!) aco-
lo (!!) drepturile besericei romane gr. cat. și ste-
tera acolo că nesce pastori fora de turma spre
decisiunea prelatiloru unguresci. Mai multi depu-
tati (dietai și besericesci) romani incercare prin
rogari, a îndemná pre ep. Dobra a lu face se éssa
d'in acea adunare, unde presentia sa este cu de-
trimentulu natiunii și a besericei rom. dar d'insulu
interitulu de slabitiunile betranetiloru li respun-
se intr'unu tonu prespucinu parintescu și cre-
tinescu „Nu voiu est, nu! pentru că sciu eu
ce vreti dv. mirenii, că se ve redicati asupr'a
ierarchiei!” etc. Numai mortea, doftorulu totu-
loru boleloru nu numai trupesci ci și sufletesci,
fa potutu scote d'in acea adunare. — Pre-
positulu Moldovanu, intru inceputu, sciu
se ni insuffe incredere, pentru că comunicase una
dechiariatiune (in limb'a latina) intru adeveru ro-
manesca prin carea dicea că are se protestedie la
adunarea unguiloru in contr'a participării Roma-
niloru gr. cat. și pentru respectarea și conserva-
rea neatacata a drepturilor de independintia și
autonomia a besericei romane. Dar' ce se vedi?
Prepositulu romanu, cu sîretia de fratutiu credi
că ajunge a ne amagi cu promisiunea, ce se o
mai și implinesca? Ba, fiindu că lasase la noi
conceptulu protestului, reclamă prin repetite solli-

citari returnarea hartei, temendu se pote, că o
vomu publică fora înviera sa, cu tote că publi-
carea i-ar' fi facutu nalta onore, se intielege, daca
si-ar' fi plinitu și promisiunea facuta. De atunci
o marturisimu cu dor, increderea nostra in pre-
latii romani (Eppi și canonici) au inceputu a se
clatiná.

Eppulu de Oradea-Mare, carele insistase cu
perseverantia demna de una cauza mai buna (in
celle romanesci n'avuramu până acum fericirea d'a
observa asemene perseverantia incapetfnata d'in
partea S. Sale) de a-si efectua propusulu de a fa-
ce ca si reprezentantii clerulu și poporulu die-
cesei sale se-i urmedie a intrá in staululu strai-
nu, i fu rezervatu unu afrontu fora de parochia,
dar' cu totulu potrivit cu portarea sa. SS. adeca
afirmá și adunarea catoliciloru credea, că clerulu
și poporulu diecesei sale va fi acolo unde este
eppulu. A. Eppulu Sîmru au și accentuatu facia
cu obiectiunile ce se faceau că: romanii gr. cat.
lipsescu d'in Adunarea unguiloru catolici, provo-
candu se la faptul, că cei doi eppi d'impreuna cu
besericianii lor sunt de facia, éra ceilalti, precum
și mirenii, voru grabi si ei a veni. Inse parintele
A. E. Sîmoru facuse calcululu numai cu parintele
eppu Szilágyi, éra acestu fora de clerulu și po-
porulu său, ba dieu, chiar in contr'a diecesaniloru
sei, cari că buni romani, credintiosi natiunii și besericei
loru, alesera, dar' cu multa circumspetiune, pre
reprezentantii lor, despre cari erau convinsi, că
voru exprime cu fidelitate cugetele, sentiemintele,
vointi'a loru communa. Cei ce calcula cu temei
nu se insiela, reprezentantii alesi binemeritari de
increderea alegitoriloru. DD. Iustinu Popfiu,
dep. preutu, Iosifu Romanu și Iosifu Vulc-
anu, deputati mireni, vedendu că eppulu nu se
multumesce cu resemtiulu generale espressu de-
stullu de viu prin opiniunea publica și prin refu-
sarea deputatiloru d'in prim'a alegere, de a partici-
pá la autonomi'a catoliciloru magiari, crediendu
totodata de necessariu unu respunsu categoricu la
insistera cerbicoasa a eppului, prinsera resoluti-
unea de a-lu desavua in faci'a adunării autonome
a unguiloru cat. SS. informatu mai inainte, sen-
tiendu rusinea resultatoria, aflá cu calle a se ab-
sentá d'in siedinti'a, in care deputatii romani fé-
cera protestulu cunoscutu.

(Va urmá.)

De la conferinti'a d'in Londr'a.

Relativu la activitatea conferintiei d'in Lon-
dr'a aflamu, că reprezentantii poteriloru signatarie
si-au exprimat convingerea in unu actu, statoritu
afara de conferintia, și cu privire la care se as-
cepta consentiementulu reprezentantelu francesu,
că tienera stricta la despusetiunea conventiunii
de la Parisu, carea dechiara de absolutu nead-
missibile veri-ce amestecu esteru unilateralu in afa-
cerile interne ale Romaniei, offre si acuma cea
mai sigura garantia, că neci una crisa interna in
numitulu principatu nu periclitá liniscea și pacea
lumei, și asié prin memoratulu actu ei reinnoiescu
și confirma de nouu si in modu solemn obligati-
une respectiva a abstinerii de la veri-ce inter-
ventiune unilateralu.

Se aude, că cestiunea danubiana e resoluta,
remanendu numai ca conferinti'a se aduca unu
conclusu formalu, și presupunendu-se totu una-
data, că d'in partea Franciei nu se va face neci
una difficultate in acésta privintia. Acésta resol-
vere se estinde a supr'a urmatoriloru trei puncte:
1) Comisiunea europea se mai lasa inca in acti-
vitate 12 ani, până la solvirea imprumutulu con-
tractatu de ea, si competinti'a ei se va estinde,
ca si mai inainte, a supr'a părții superioare a flu-
viulu, până la Ischakscha seu Brail'a. 2) Austro-
Ungari'a pote incepe lucrările de regulare la por-
ta de fier; in acestu casu despusetiunea articlu
lui 15 d'in conventiunea de la Parisu, relativu
la navigatiunea libera, se abroga numai intru atá-
t'a, încátu se va poté luá de la tote náile, fara
differintia de nationalitate, una vama, care apoi

se va rebonificá prin ace'a, că náile de transportu
voru fi eliberate de veri-ce taxa. 3) Despusetiunea
conventiunii de la Parisu, dupa carea fiasce care po-
tere signataria este indreptatita a lasa se stati-
neze la gurile Dunarei doue náii miece de resbu,
remane in vigore, și cu acésta neutralisarea gure-
loru Dunarei.

Camer'a reprezentantiloru Ungariol.

Siedinti'a de la 11. mart. 1871.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedinti'a la 9
ore a. m. și, dupa verificarea processulu verbalu alu siedin-
tiei precedente, anuncia una petitiune juridictionaria, carea
se transmite comisiunii petitiunarie d'impreuna cu alte
doue petitiuni prezentate de deputatii Al. Csánády și
D. Irányi.

Camer'a trece la ordinea d'flei: continuarea desbateroi
a supr'a propuneriloru, cari s'au presentatu in decursulu
desbateriloru bugetarie și s'au transmisu spre opiniune
comisiunii financiare.

Inainte de tote inse se pune in desbatere raportulu co-
misiunii financiare despre inchiaierea finale a socotelorulu
d'in 1869 ale ministrulu de cultu și instructiune publica,
relative ca fondurile scolastice d'in Ungari'a și Transilvani'a,
administrate prin acestu ministeriu. Comisiunea financiara
propune, ca inchiaierea finale a socotelorulu se se transmita
curtii de comobilitate. — Propunerea se primesce.

Urmeza propunerea lui Em. Henszlmann, ca
restulu d'in sum'a de 16.500 fl., care s'a votatu in bugetulu
anului trecut spre scopuri archeologice, se se lasa ministrulu
de instructiune cu insarcinarea, ca se contribuia la resta-
urarea citadelei Visegrád și a unoru beserice anumite. Comisi-
unea financiara observa inse, că, de-ora-ce numai pentru resta-
urarea besericei rom. cat. d'in Levoc'a (Leutschau) se re-
ceru 5000 fl., é' d'in sum'a votata in bugetulu anului 1870
spre scopuri archeologice au ramas numai 2500 fl., și cu
acesti bani nu se pote incepe nimicu, propunerea lui Hensz-
mann se se respinga. Propunetoriulu si-retrage partea a dou'a
a propunerei și cere numai 5000 fl., pentru restaurarea be-
sericei d'in Levoc'a. Camer'a le si voteza.

Se pune in desbatere proiectulu de resolutiune alu lui
Eug. Szentkirályi, care constá d'in patru puncte:
1. Administrarea scolei politehnice d'in Bnd'a se se organi-
zeze de nou dupa modelulu universității; 2) scol'a politeh-
nica se se mute cu inceputulu anului scol. 1871—72 in
Pest'a; 3) in sinulu ministeriului de instructiune se se for-
meze una sectiune tehnica; 4) salariile professoriloru de la
scol'a politehnica se se urce la 2500 fl., și 400 fl. bani de
cortelu. — Cu privire la punctulu primu se iè numai actu
despre dechiararea ministrulu de instructiune, că va ese-
cutá nou'a organizare câtu se va poté mai curundu. La
punctulu alu doilea Gabr. Várady face urmatori'a mo-
dificatiune: Camer'a insarcineza pre ministrulu de insruc-
tiune, se se faca tote despusetiunile, ca scol'a politehnica se
se stramute la Pest'a inca cu inceputulu anului scolasticu
1872—73. — La votare se primesce propunerea lui Várady.
Punctulu alu treilea se respinge, de-ora-ce personalulu func-
tionariloru ministeriului de instructiune este si fara de aceea
destulu de numerosu. Punctulu 4. se primesce cu modifica-
tiunea lu Colomanu Tisza, ca regularea salarielor se
se stabileze in lege.

Dupa primirea seu respingerea mai multoru propune-
ri de natura si interessu diferitu, se pune in desbatere rapor-
tulu comisiunii de imunitate, relativu la cererea preuta-
lui Fridericu Stelzer d'in Chisaciu, spre a poté intentá
processu de pressa contr'a deputatulu Wilhelm Tóth-
Páulini, pentru calumnia și vatemare de onore.

Comisiunea de imunitate propune estradarea numi-
tulu deputatu. W. Tóth-Páulini combate procedur'a
suplicantelu, dicandu, că voiesce numai se-lu persecute si
compromita.

Dupa-ce mai vorbescu inca Gabr. Várady și Er-
nestu Simonyi contr'a, é' P. Hoffmann, ministrulu
de justitia Balb. Horváth și alții pentru estradarea
deputatulu. W. Tóth-Páulini, presiedintele pune la
votu raportulu comisiunii de imunitate, si se primesce cu
72 contr'a 70 votari.

Raportorulu comisiunii de imunitate, Emer. Ho-
dosy, cetesce apoi raportulu referitoriu la cererea tribu-
nalulu criminalu alu comitatulu Pest'a, spre a se concede
a intentá investigatiune criminala contr'a deputatulu Benia-
minu Guthy. — Comisiunea propune a se dá numitulu

tribunalu concessiunea ceruta. — Camer'a primesce propunerea comisiunii fără nice una observare, si cu acésta Siedinti'a se inchiaia la 2¼ ore d. m.

Siedinti'a de la 13. mart. 1871.

Siedinti'a se deschide la 10 ore sub presiedinti'a vice-presiedintelui Bela Perczel. — Dupa verificarea processului verbalu alu siedintiei trecute, si dupa presintarea mai multor petitiuni, cari se transmitu comisiunii petitiunarie, presiedintele comunica, că la biuroulu camerei a incursu unu protestu contr'a alegerii deputatului Albertu Török. — Protestulu se tramite comisiunii respective.

Ministrulu Szlavý presinta conventiunile comerciale inchiaiate cu republic'a Guatemala si cu Spani'a, precum si unu proiectu de lege facutu la conventiunea inchiaia cu Sasoni'a in privinti'a impreunării căliloru ferate austriace cu cele sassone. — Se voru tipari si pune la ordinea d'ilei.

Dupa ace'a raspunde la mai multe interpellatiuni, si a nume la interpellatiunea deputatului Michaelu Tancsics raspunde, că e adeveratu cum-că guvernulu a cumperatu de la servitii d'in Pest'a una parte d'in bunulu lucru, numai cătu pretulu cumperării nu face 300.000 ci numai 226.342 fl. — Michaelu Tancsics doresce ca să se casseze tote ordurile calugaresci; era camer'a iè actu despre respunsulu ministrului.

Cu privire la interpellatiunea prima a deputatului Stefanu Majoros, că pentru ce nu s'a infintiatu inca in Becea-vechia statiune telegrafica, oratorele raspunde, că pana acum'a n'a fostu inca gat'a edificiuu destinat pentru scopulu acestu-a, inse indata ce se va terminá edificarea numitulu edificiu, statiunea se va deschide fără aménare. — La interpellatiunea a doua a interpellantului, daca are ministrulu cunoscintia, că femeele nu se admitu la ascultarea cursulu telegraficu, oratorele raspunde, că esistu doue cursuri telegrafice, unulu superioru in Pest'a si Zagrabia, la care se admitu numai astu-feliu de individi, cari auabsolvitii siese classe reale séu gimnasiale; aceste cursuri au fostu si sunt si acuma inchise pentru femee, de-ora-ce aceste nu au cunoscintiele recerute d'in matematica. Afara de aceste mai esistu 9 cursuri inferioare (cari se voru sporí la 12) pentru administrare, etc.; aici se admitu si femee. In anulu acestu-a inse nu se va primi nici unu auditoriu, fiindu-că mai sunt inca 43 aspiranti de sessulu femeescu si 66 de celu barbatescu, cari au absolvit cursulu si ascepta a fi numiti in posturi. Dupa-ce se va fi aplicatu partea cea mai mare d'in acesti aspiranti se voru deschide cursuri noue.

Interpellantele este multumitu cu amendou respunsuri ale ministrului, si camer'a iè actu despre ele.

Relativu la interpellatiunea lui Ignatiu Helfy, daca are guvernulu cunoscintia, că oficiulu postal d'in Pest'a incasseza unu cruceriu pentru fiasce-care numeru d'in diuarele straine cari nu s'au prenumeratu prin acestu oficiu, ministrulu Szlavý si raspunde, că guvernulu are cunoscintia despre acésta, si numitu lu oficiu postal are totu dreptulu a procede estu-modu, că-ci art. de lege 23 d'in anulu 1869 abroga timbrulu numai pentru diuarele d'in tiera, nu inse si pentru cele esterne, si candu aceste se prenumera la oficiulu postal, competinti'a timbrului se comuta indata in sum'a de prenumeratiune.

Ignatiu Helfy dechiara, că nu cunosece legea citata, de-ora-ce la crearea ei n'a fostu in camera. — Ministrulu Szlavý cetesce apoi legea respectiva despre abrogarea timbrului, si interpellantele se dechiara multumitu cu respunsulu ministrului, era camer'a iè actu despre elu.

FOISORIA

Scurta istoria a societatei iesuitiloru.

(Urmare.)*

Atentate in contra principiloru de Orania. Asié numitele provincie séu staturu olandice, adeca Belgiu si Oland'a (Niederlande), au luptatu aprobe patru-dieci de ani, pentru ca să scape de tirani'a bigotului rege alu Spaniei Filipu II., cum si de multele rele, câte suferián acelea tiera de la iesuiti, carii ajunsesera la atât'a, in cătu in locu de a-si vedé de beserica si de scole, in vre-o noue cetăti prepará prafu si glontie pre sem'a spanioliloru, era cetatea Ultraiectulu (Utrecht) o jocara pre man'a lui Filipu, d'in care cauza olandii dederu in judecata si taiara pre trei iesuiti, anume Ioanu Baptistu Bodden, rectoriu de colegiu, Gewardu Posmann, procuratoriu, si Filipu Nottin, coadjutoriu.

Principele Guilielmu I. de Orania si comite de Nassau, numitu „tacutulu“, se pusese in a. 1570 in fruntea insurrectiunii; de aceea iesuitii inca decisera ca mai antăiu sè-lu perda pre acestu-a, ceea ce inse nu mergeá asié usioru. In fine, abî in an. 1582 aflara pre unu june in etate cam de doue-dieci si cinci de ani, anume Ioanu Jaurequy, carui-a i promisera si bani multi, si unu locu in ceriu tocma la midiu locu intre Domnulu Christosu si intre Fetior'a Mari'a. In 18. maiu, fiindu domineca, fanaticulu Jaurequy, strabatú printre multime pana in locuinti'a principelui, unde trase a

Iosifu Justh propune, ca pana la serbatorile pasceloru camer'a sè-si tiena siedintiele de la 9 ore demaneti'a pana la 3 dupa media-di. — Alexandru Ormos e de parerea, ca siedintiele sè se tiena le la 9—2 ore. — Colomanu Tisza spriginesce propunerea lui Ormos, care se si primesce.

Ales. Csiky pune pre biuroulu camerei unu proiectu de resolutiune, dupa care ministri sunt indetorati a raspunde la fiasce-care interpellatiune in cursu de 15 d'ile, séu, la casu candu acésta ar' fi imposibile, pre langa una motivare suficienta sè cera una prelungire a terminulu defiptu. — Proiectulu de resolutiune se va tipari si impartii.

Ignatiu Hajdu presintu registrulu 39. alu petitiuniloru deliberate de comisiunea petitiunarie. — Se va tipari si pune la ordinea d'ilei in siedinti'a de sambeta (18. martiu).

Trecundu-se la ordinea d'ilei se cetesce a trei-ora si primesce definitivu proiectulu de lege despre cumperarea galeriei de icone a principelui Eszterházy. — Se tramite camerei magnatiloru.

Urmeza la ordinea d'ilei raportulu comisiunii petitiunarie, relativu la petitiunile cuprinse in registrele de sub numerii: 28, 30, 33, 34, 35, 36, 37 si 38. — Cu privire la petitiunile lui Franciscu Varga, Iosifu Salomon, a reuniunii profesoriloru d'in Cnei-beserice (Pécs), si a reuniunii invetiatoriloru populari d'in Scepusiu, relative la interpretarea autentica a unui paragrafu d'in legea pentru instructiunea populara, comisiunea propane ca ministrulu de culte si instructiune publica sè interpreteze numitulu paragrafu prin unu proiectu de lege. — Propunerea se admite, era despre celelalte petitiuni parte se iè actu, parte se transpunu ministriloru concerninti.

Siedinti'a se inchiaia la 12¼ ore m.

Siedinti'a de la 14. mart. 1871.

Vice-presiedintele Bela Perczel deschide siedinti'a de asta-di a camerei reprezentantiloru la 9 ore a. m. — Dupa verificarea processului verbalu alu siedintiei precedente, de putatulu dr. Grigoriu Patrulán presinta una petitiune, carea se transpune comisiunii petitiunarie.

Adamu Lázár pune pre biuroulu camerei unu proiectu de resolutiune, dupa care ministrulu de comunicatiune este invitatu a veghiá cu toa energi'a, ca calea ferata transilvaniana de ostu sè se construiesca in sensulu art. de lege 45 d'in anulu 1868. — Proiectulu se va tipari si distribui.

Iosifu Madarász interpelleza pre ministrulu de comunicatiune, daca are de cugetu a deschide cătu mai curundu lini'a ferata Dobritina-Satu-Mare, séu, daca acésta nu se póte, sè deschida cea putienu lini'a Dobritina-Careji-mari, si daca pote cum-va desige unu terminu pentru deschiderea liniei d'in urma? — Interpellatiunea se va comunica ministrului concerninte.

Colomanu Széll relateza d'in partea comisiunii financiare in privinti'a mai multor propuneri transpuse comisiunii d'in cestiune spre deliberare. — Raportulu se va tipari si pune la ordinea d'ilei.

Siedinti'a se inchiaia la 9¼ ore a. m., si camer'a trece in sectiuni.

Una viktima a miscaminteloru electorale

d'in an. 1869. in cerculu Logosiului.

Este canoscutu că alegerea d'in cerculu elect. allu Logosiului se sistase d'in caus'a excesseloru intemperate si

supra lui cu pistolulu si lu nimeri prin falci, fara ca sè-lu omora, inse assassinulu fu macelatu de cătra altii acolea pre locu. Iesuitii complici scapara cu fug'a pre teritoriu strainu, numai calugarulu dominicanu anume Timermanu, care confessase si cuminecase prn Jaurequy, cum si unu spaniolu, anume Venero, carele inca au sciutu de planulu assassinatulu, cadiura in man'a justitiei si fusera ucisi in modu infricosiatu. Cu acésta inse principele Guilielmu de Orania totu nu scapá de morte, pentru-că, de-si iesuitii fusera scosi d'in tiera cu tota necrutiarea dictata de interesulu securitatei publice si personali, ca si de resbunare, ei inse totu aflara in 1584 unu altu sicariu, anume Baltasar Geraerts, alias Guyon, carele in 10. iuliu alu acelu-a-si anu-omori pre Guilielmu prin una puscatura de pistolu incarcatu cu trei glontie, apoi o luá la fuga, fu inse prinsu in sianturile fortaretiei Delft, unde comisese si assassinatulu, carele apoi indata si marturisi, că patru iesuiti i promisera de siguru imperati'a ceriului si cunun'a de martiru, daca va omori pre ereticulu Guilielmu, apoi mai adause, că principele de Parm'a, care pre atunci era locutienetoriu alu regelui Filipu pentru Oland'a, cum si presiedintele consiliului guberniale, anume Christofu de Assomville, inca l'a incuragiatu si i-a facutu mari promisiuni, daca va commite acelu assassinatu. Acestu assassinu inca fu ucisu intre cele mai fiorese torture. D'in contra, regele Filipu inaltia pre famili'a sicariului la rangu nobilitariu, era iesuitii tianura in onorea lui procesiuni larmose, si in predicile loru lu dechiarara prin tote tiera de martiru, carele gu fapt'a sa implinise voi'a lui Ddieu.

Guilielmu „tacutulu“ avuse unu fiu, anume Mauritiu de Orania, carele, de-si june, fu alesu de cătra locuitori in

de un'a si de alta parte. Partid'a nationale romana cu candidatulu seu, dar' dupa acestu resultatu doritu, urmatu una multime de acusatuni d'in ambele parti, urea fu delegarea unei comisiunii incuistorie d'in veacu comitatu allu Timisorei, carea avu a se infacisia in loculu. Intielegundu partidele de acésta incuistiune, sè pacara, decisera a face petitiune la ministeriu, si a-si trage accuusele facute cu acea ocaziune, dar' incercu aceste remasera fora resultatulu doritu, pentru că in lu lui iuniu 1870. comisiunea se si presentá in faci'a locu si incepú lucrările, cari trasera dupa sine triste urmari. Toti acusatii fusera trasi la raspundere, si se si absolvi pana la D. Titu Hategu avocatulu, si D. Iosifu Japreutu in Bolduru. In capulu acestui d'in urma juramtu marturi (primariulu satului, confratele séu paroculu si doi sateni) că ar' fi vorbitu d'in catedra in st. beserica poporului adunatu, cumcă de va reesi candidatulu magistrulu, era-si se voru intru duce „robotele si decimele.“ Petitu incriminatu aduse si ellu marturi, cari negura a fi ditu acelle cuvinte, dovedindu totodata că primariulu si petitu celalaltu neci nu fusese in beserica atunci candu pretindea a fi vorbitu acusatulu. Dar' juramentulu acestu marturi nu fu consideratu ci acusatulu fu condemnatu plati spessele incuistiunii (415 fl. v. a.) Cerendu-se plarea acestei sume, comitatu nostru in congregatiunea sa. 8. ianuaru, 1871. — siedinta de fratii nostri de acestu sorte, — decise ca sum'a ceruta sè se assecuredie pre prietatea preutulu incriminatu. Decisiunea se efeptu in fauru a. c., infacisiandu-se judele cercului Giorgiu Dogoiu cu fiscalulu onorariu Tom'a Dogariu, in fau loculu si negasindu pre preutulu a casa, ci numai socia-sa, o provocara a dá aurulu ori argintulu spre seestrare si assecurarea spesseloru executiunii, că-ci altu voru pucece la mobile si haine. Biet'a preutesa mentandu fece exceptiune că acaramintele d'in a sunt proprietatea ei capetata, ca parte, la cununia. Noi sequestratori o assecurara că d'insii ar' fi inca preamti că-ci li stá in putere si voru fi si siliti altcum a sequestrare pana la ciorapi. E bine, dd. sequestratori a plinitu nu decisiunea comitatulu, dar' acestu-a, credemu noi, nu plinitu bine detorinti'a facia de unu preutu romanu, cu ai mai puciuu, că-ci se scieá de comunu că cei ce jurasi capulu bietulu preutu teneru, fusese totodata urditori acsei si numai d'in ura personale pornise in contra preutulu. Clerulu inca s'a portatu indifferentu, tacu si nu nemica pentru aperia fratelui in Christu, era confrat parocu depuse juramentu in contra lui. Ce fece intielegti'a partidei? assemenea tacu, era unii diceá „Ce a faci? acestu-afe progressulu seclului presente.“

I. B.

*) Este dorerosu a vedé că acusatarii sunt romani. Indifferentismulu partidei inca nu este de seusatu, pentru pote avé urmari reile, că cei zelosi sè se retraga cu totu la alte ocaziuni. Câte nu se vorbescu cu ocaziunea alegerilor fora că autoritatile respect. sè incare processe ori nali in capulu omeniloru. Unde alegatorii romani au fost omoriti si vulnerati prin magiari (ca si la Cehu in Selag etc.) urditori au scapatu frumosiu nepedepti era romulu este pedepsitu si pentru vorba, asié e justiti'a cam celu ce te bate, vulneredia, omora, este totodata si judecatoriulu. Nu cunoscemu mai cu de amenuntulu fasele acestu procesu electoralu, prin urmare neci nu potemu judeca supra celorlu ce ni-se relatedia, dar' dupa ce unu zelu preutu teneru cadiu viktima sentiminteloru salle, cuvint ar' cere, că partid'a sè fia solidaria si prin ajutorie aduna sè refuesca glob'a impusa condemnatulu. Red.

loculu tata-sèu pentru frumosele sale calitati. Iesuitii se deciseru a-lu perde si pre acestu-a, acum inse era si n' anevoia a dá preste vre-unu omu desperatu, pentru-că si ei mai fanatici se temeá de barbarele torture, la care ei supusi acei-a, pre cari olandii poteá pune man'a. In fine iesuitii totu aflara pre unu ticalosu de dogariu séu butimriu d'in orasiului Donay, anume Petru Panne, omu seras Acestu-a i promisera iesuitii pre langa locuintia sigura imperati'a ceriului, inca si una pensinne bunicica pre acapamentu, daca va scapá cu viet'i'a. Tand'al'a de Panne a matu cu unu pumnariu cu patru taisie, benecuventatu altariu de iesuitii d'in Donay, caletori la cetatea Leyda unde petrecesu pre atunci Mauritiu de Orania. Panne im cu tota instructiunea ce-i dedese atatu rectorulu, cătu confessariulu iesuitu d'iu Donay, ajungundu in Leyden, i perdú, se rataci, se incurcá, polit'i'a lu prinse, era elu d'frica descoperi totu complotulu iesuitiloru. Acestu ticalosu inca si-platú nebuni'a cu viet'i'a, era a supra iesuitiloru luara mesure si mai aspre, si mai crude, pana candu i fine provinciele olande scapara cu totulu de spanioli dupa una lupta inversunata, care se incinsese pre unu period aprobe de patru-dieci de ani.

Atentatu in contra vietiei imperatulu Romaniloru Leopoldu I. Imperatulu Rudolfu, carele a pusu pre Basta, ca sè omora pre Michailu bravulu, fusese condusu de iesuiti intocma ca si Filipu II. regele Spaniei. Imperatulu Ferdinandu II., care cu nimicu nu a fostu mai bunu decâtu Filipu, a fostu crescutu d'imp'ia copilaria de iesuiti, inveninat de doctrinele loru, in ritatu si amagitu ca sè verse sangele la sute de mii si milioane, cu scopu mai vertosu de a fundá cu tempu una ma

*) Vedi Nr. 19, 20, 21, 22, 23, 24 si 25 ai „Fed.“

D'in cerculu Ciacovei.

Ca on. publicu cetitoriu sè aiba cunoscintia de unu actu frumosu alu intielegintiei romane d'in cerculu Ciacovei, mi idu libertatea d'a incunoscintia acestu actu, care s'a adoptat intru-o consvatuire a preutimeii si intielegintiei d'in acestu cercu in 7. martiu a. c., pentru sterpirea unor datane stricatiose, si a lucsului incubatu intre romani in altu gradu, in catu debue sè perimu dupa seraci'a la carea ne-a adusu.

E cunoscutu, cum-cà poporul romanu banatianu in partulu sèu natiunaru se abate in multe de càtra celea-lalte provincie, si, de-si la prim'a vedere se pare a fi forte simplicu, e preste mesura lucuriosu. Nu sè uite cine-va la : camasia, rochia, càtrintia (sublegariu, zadia) opregu, spacelu, jocu, coifur'a capului si calciuni, — cari se paru a fi simple, — ci caute mai de aproape d'in ce si cum sunt facute.

1. Camasia. a) pans'a e d'in bolta cumperata fina, subtire, cà-ci cea de inu si canepa, carea roman'a o pote torce si tiese, nu e buna, cà e mai dura si durabile ; — nu e frumoasa, cà e mai eftina si deca sorat'a Mariutia la porta, diu neci Ann'a nu v'a port'a. b) pre m'nece cosu cu ghintuescu unele forme cascigate de prin cetati de la numite „modiste“ pre scumpe parale, cu asié numitulu „auru“ ; acestu auru e scipiciosu, metalu nobilu si cumperatu de la descendentiu lui Moise, cu pretiu intreitu de dupa scabitate lui mai de multe ori falsa, in catu m'necele costa de la 10—30 fl. c) la camasia debue guleru ; acelu-a de pansa lucratu si infrumsetiatu de propriele manutie, nu e modaru, ci debue sè fia d'in auru cu 5—10 fl.

2. Opregulu. Acesta-a, daca e de lana si firu simplu, coloratu, lucratu si tiesutu dupa gustu, era-si nu e dupa moda, daca nu e facutu cu „auru“, care costa 10—30 fl. Unde e apoi, pre langa aceste spese enorme, perderea timpulu de 5—7 septemane, sèu daca singura nu scie a-lu cose, debue sè pl'tesca unu pretiu ecivalentu.

Sum in comuna romana ca preutu si am vediutu si auditu, cà fetele si nevestele tenere petrecu postulu mare de 7 septemane la „resboiu“ (stativa) si cosetura, dar' de campu si gradina nu voiescu a sci, ci si cep'a, carea in „chiselitia“ e prea necessaria in postu, o cumpera d'in piatia.

3. Cogioculu e d'in panura, blaniu cu pele de miel, giuru impregiuru cu vulpe, astracanu, si e mai s'noratu decatu stillele magiariloru, ori mentalele usariloru, carea stinore era-si debue sè fia cu fire de auru intreitate si asié costa cogioculu romanei, (care numai la jocu si ospetie lu-imbraca, — dar' alta-data si in tempu de ierna ambla cu spacele si descriptia) — de la 20—25 fl.

4. Infrumsetiarea capulu la fete e o parta de auru cu 5—10 fl., la neveste „tulbentulu“ (?) cosutu cu auru 24—30 fl., si lu folosesece 2—3 ani, dupa ace'a lu-vinde la alt'a mai seraca cu diumetate pretiu, era de nu, apoi mai tardu ajunge de siguru in pung'a gidanului cu 50 cr.—1 fl., si pestrecandu metamorfosele omidei, cu prima-ver'a vine si mai daunosu.

Sè punemu calculu mediu cu 70—100 fl. anualu in proportiune ca averea romanului de la 1/4 pana la integ'a posesiune, sè scotemu spessele sustinerii familiei, contributiunea, spessele comunali si ale cultulu, sè adaugemu si pentru „muceniti'a rechintia“ si vomu esi la rezultatulu finalu : cum-cà romanulu nu cà innaintedia in economia, ci scade, se prepedesce. Pre langa acestea, celu ce nu are pamentu, sèu e mai miseru, se indetoreadia cu capulu, folosesece mediu-loce neiertate ; femeele, in absintia capulu de

familia, fura bucate, le vendu pre diumetate pretiu ; cà a le readuce a casa e temere de vederea, luarea-aminte a barbatalui ; era unele nenorocite, daca neci cu acestea mediu-loce nu potu casciga „aurulu doritu“, aluneca pre callea cea lata si rufinosa a demoralisatiunii.

Vediendu dara preutimea de ambe confessiunile, intielegintia si docentia acestui cercu, cum-cà poporul romanu seracesce d'in di in di, contributiunea, spessele cultulu sunt neplatite, scolele si cultulu divinu d'in seraci'a poporulu nu potu infori ; vediendu, apoi si alte popore, cari sunt cu romanii in assemenea posesiune si acestea innaintedia, avuti'a loru cresce, — s'a consvatuitu mai de multe ori, care ar fi reulu ce rode la radecin'a poporulu nostru, si in fine au ajunsu la acelu resultat : cum-cà seraci'a poporulu nu provine d'in alta cauza mai grea, ca d'in lucsu.*)

Nu dicemu noi prin acestu lucsu, cum-cà roman'a sè nu se imbrace frumosu, dupa gustu si dora si moda, ci dicemu cà ce e preste mesura nu e sanetosu, cascige vesminte framose, aiba taleri, galbeni la grumadi, nu inse aurulu, care nu e acomodatu de dupa starea materiala a poporulu nostru.

Spre sterpirea acestui lucsu initiativ'a, cum d'isei, s'a facutu prin adunarea d'in 7/3 a. c.

S'au formulatu principiile si s'au datu n'oru membri spre compunere correcta, ca asié acele-a, in forma de protocolu, sè se subscria prin locutorii romani benevoli in fiecare comuna ; deobligandu-se capulu familiei prin vointia libera, a opr'i familiei salle cumperarea aurulu, ori altoru vesminte lucuriose, si daca s'ar' poté — ceea ce speramu — sè se sfatusesca omeni mai avuti, firesce, luandu esemplu si cei mai scapetati. — Protocolulu subscrisu se va innainta prin judele cercualu d'in fia-care comuna universitatii comitatense spre aprobare si i'tarire — Pedepse banali se voru acomoda numai subscritoriloru la casu de neimplinirea parolei date, si aceste se voru folosi spre scopuri scolari.

Speramu dara succesu, cà-ci brav'a preutime cu crucea „in frunte“ d'in cathedra si la ocaziuni si-va implini detorintia ca pastori sufetesce. Speramu succesu ; cà-ci invetiatorii si intielegintia e cuprinsa de zelulu si energ'a receruta pentru innaintarea economiei si a bunastarei materiala a poporulu romanu, sciundu cà de la straini nu voru poté subsiste. Speramu succesu ; pentru cà la consvatuire, d'in mai multe comune au fostu de facia si economi si si-au sprimatu convoirea, si dorintia de a poté scapa de aceta bola lipitiosa si ruinatoria. La convoirea poporulu serversa de esemplu urmatori'a dechiaratiune a unei oneste matrone romane carea, audiendu despre aceta consvatuire, s'a sprimatu : „bine ar' fi parinte, cà ci eu numai pentru m'nece am datu 12 fl., apoi pentru opregu inca asemenea suma mi-debue, si eu am fostu tenera si astea nebunle pre atunci nu au fostu, si, credi-me, atunci amu fostu mai avuti, dar' acum amu seracitu cu totul, cu atatea miradiane.“ Èta imbarbatate, fratiloru romani, de la una femeea onesta, si daca femeele romane sentiescu asié, succesulu doritu e aproape. La lucru dara pana e lumina si

*) Lussulu in sine n'ar' fi atatu de periculosu, daca ar' proveni d'in prisosintia muncii, dar' este ruinatoriu candu este insocitu de nelucrare — lene, trandavia — ignorantia, incapetinare, necumpetare (betia) etc. Aceste relle se voru delaturá prin scola, formandu-se una generatiune mai descepta, mai morale, ferita de scaderile cellei de asta-di, carea se feresce in nescintia si urmarile ei, demoralisarea. Pana atunci inca, preutii, invetiatorii si tota inteligentia romana sè lucre a impucina reulu prin mediu-loce amesurate, precum este si acestu-a, insociri felurite, etc. Salutam intreprendera cea nobila a Dv. Red.

luá vieti'a, inse cum ? Asta-data nu prin pumnariu si nu prin pistolu, ci in modu multa mai rafinatu.

Pre la inceputulu anulu 1670 au inceputa si sanetatea imperatulu a suferi asié, in catu mergea d'in reu totu in mai reu, adeca cum amu dice, se usca pre pitioare. Medicii nu dau preste caus'a morbului, era in publicu se sioptea ici-colea cuventulu : „veninu, toxinu, Gift.“ In aprilu acelu-a-si ann adusera la Vien'a pre unu nobilu d'in Milano, anume Iosifu Franciscu Borro, carele era si medicu renumitu. Acelu medicu promise, cà elu va cura pre imperatulu si lu va scapa de morte. — Lui Leopoldu inse i fu frica de iesuiti a prim'i pre Borro diu'a mare, ci lu recepea ser'a tardu in audientia strinsu secreta. Dupa-ce Borro cerceta starea bolnavulu si lu afla cu totul debilitatu, aruncandu ochii prin chilla observá, cà cele doue facie de cera ce ardeau pre mes'a imperatulu aveau una flacara forte rosia si stropitoria, d'in care esiea unu aboru albu, care se si cristalisase pre plafondulu chillei. „Aerulu acestei chille este inveninatu, era veninulu iesse d'in acestea luminari,“ disse Borro. Indata chiamara si pre mediculu de casa alu imperatulu, adusera totu restulu facieloru destinate pentru chill'a imperatulu, dupa aceea analisandu-le cu mare grige, aflara, cà festil'a fia-carei luminari fusese imoiata in zama de arsenicu (petra siorecelulu.) In 28 pundi de facila aflara duoi pundi si trei patrarie de arsenicu. Una festila taiandu-o in bucatiele si amestecandu-o cu carne, o aruncara la unu cane, carele in restempu de una ora insocita de doreri infricosiate, a si crepatu.

In cate-va luni Borro vindeca pre imperatulu deplinu. Dara cine a fostu liferantulu aceloru facie inveninate ? Acelu-a a fostu insu-si procuratorulu, adeca economulu

tempu, pana romanulu nu succumbe, si dupa stramosulu Pliniu „et quatenus nobis denegetur diu vivere, relinquamus aliquid, quo nos vixisse testemur“ sè damu dovedi, cà amu traitu sustienendu averea si economia poporulu cu sfaturi si esemple pana va ajunge la acelu gradu alu culturi, candu singuru se va poté aperi.

Luati esemplu si alte cercuri de la unu G a i f f e, B r e c a, D r a g a n u, T r. T i e r a n u, cari au lustru s'cin'a cea grea a initiativei, si venitorulu romanulu in butulu totoruru cabaleloru, cu „unire in cugete si semtiri“ ni e asigurat. La ce sè ni ajute Domnedicu !!

A. M.

Concursu si premie pentru carti didactice.

Avendu in vedere cà cartile didactice esistinte adoptate in scolele primare, nu intrunescu cu rigore conditionile cerute de la asemenea carti ;

Considerandu cà cartile didactice elementare constituescu un'a d'in cele mai esentiale conditioni pentru bunulu succesu alu scololoru primare ;

Considerandu asemenea cà modulu celu mai eficace de a capeta cele mai bune carti pentru scolele elementare este ca pre de una parte sè se lasa concurentiloru sèu autoriloru tota latitudine de libertate intru esecutarea planulu ce singuri si-voru face dupa principiile pedagogice moderne, era pre de alt'a sè se asigure celoru ce voru reesi la concursu bucurarea de unu certu si cuvenitu folosu d'in laboreu loru.

Ministerulu, audiendu pre consiliulu permanentu de instructiune, publica concursu pentru lucrarea celoru mai bune carti didactice destinate scololoru primare si anume :

Pentru I clasa primara, carte de invetiatura sèu abecedaru ;

Pentru clasele II, III si IV : 1. Carte de lectura. 2. Gramatica. 3. Geografia, si in specialu geografia Romaniei. 4. Istoria romaniloru. 5. Istoria sacra si catechismulu, 6. Arimetia si geografia si 7. canoscintie naturali.

Conditionile concursulu sunt :

1. Abecedarulu forméza una singura carte pentru una singura clasa, clas'a I. a scolei primare, si are sè cuprinda afara de elementele artei de a citi si scrie, si notiuni de cele-alte canoscintie ce esistu sè se comunice scolariulu in etate de 7, 8 sèu 9 ani in cursulu unui anu de dfile.

D'in contra, materi'a celor-lalte trei carti notate mai susu, se imparte in trei, dupa cele-alte trei clase ale scolei primare : clasele II, III si IV.

Alegerea si definirea materiie ee are sè intre in fiecare carte preste totu si in fie-care sectiune a unei carti in parte, se lasa concurentiloru a si-o determiná fie-care cum va crede mai bine dupa principiile pedagogice, amesuratu cu timpul ce canta sè se deè in scola fie-cariu objectu de studiu in vedere cu importantia ce are acelu objectu pentru cultura. Concurentii inse voru areta cuvintele ce i-au determinatu la alegerea si estensiunea materiie in conductorulu de care este vorb'a la urmatorulu art. Nr. 2.

2. Fie-care carte va fi insotita de unu conductoru, adica de unu tractatu indreptatu càtra invetatoriu, in care sè se esplice cu detalii cele mai bune metode de aplicarea citirii ;

3. Limb'a acestoru carti va fi pre catu se pote de alesa, corecta, curata si totu-de-una-data simpla si populara ;

4. Timpulu ficsatu pentru lucrarea si prezentarea abe-

conventulu iesutiloru d'in Vien'a. Cine voiesce sè afle mai multe despre acelu atentatu alu iesutiloru, sè caute in „Sammlung der politischen Schriften des Prinzen Eugen von Savoyen, 8 Bände. Stuttgart 1811—1821,“ in tom. 8-lea pag. 49—82.

Atentatu in contra regelui Portugaliei Don Iosifu I. Acelu atentatu s'a comisu in 3. sept. 1758 pre la doue ore dupa mediulu noptii, pre candu elu venia cu trasur'a sa dela palatulu comitelai Tavora, unde si-petrecuse. D'in trei puscatule numai una glontiu lu nimeri greu in mana. La acelu atentatu unu-spre-diece iesuiti au fostu compromisi forte greu, alti preste una suta insi mai usioru. Toti au fostu aruncati in prinsore, era uniculu, Gabriel Malagrida, fu condamnatu chiaru de càtra inquisitiunea compusa d'in calugari la morte pre rigu (rogus), si asié fu arsu de viu in 20. sept. 1761. Genialulu ministru Pombal ingrigi totu-una-data, ca aproape una mia doue sute de iesuiti sè fia essilati, imbarcati si tramisi papei Clemente XIII. la Civitta-vechia. Tote averile iesutiloru fusera confiscate pre sem'a statulu. Pentru-ca sè ne facemu ore-si-care idea despre colossalele avutie adunate de iesuiti in tote tieretele, insemnamu aici numai atat'a, cà cu ocaziunea alungarei loru d'in Portugalia, ministru Pombal si celelalte auctoritati ale tierii aflara intr'unu singuru ospitiu (monasteriu) de alu iesutiloru, numitu s. Franciscu Borgia, in cassele numite ale missiunei, atat'a auru si argintu, incatu doue septemane avura sè care de acolo si se asiedie in localulu tesaurulu publicu.

(Va urmá.)

narcia catolica universale. Imperatulu Leopoldu, care succese la tron in an. 1658, fusese crescutu si instituitu de micu de càtra doi iesuiti, anume Müller si Neidhardt, apoi mai tardu se facu si elu „affiliatulu“ societatii, adeca iesuitu in fracu. Se intielege, cà acea educatiune fu forte bigotta. Veneratiunea lui Leopoldu I. pentru iesuiti a fostu atatu de mare, in catu, precum se esprimu unii istorici, elu in nanci'a sa i puneá alaturea cu Ddiu. Iesuitii la curtea lui Leopoldu se aflau, cum'amu dice, in permanentia. Celu pucinu cate patru iesuiti d'in cei mai iscusiti si rafinati, mai toti ca confessari, portau de nasu pre elu, pre mam'a si pre socia lui, cum si pre comandantele supremn Carolu de Lotaringia. Ore inse iubeau si iesuitii pre Leopoldu I., precum i-iubea elu pre acei-a ? Neci decum. Iesuitii adeca vediendu cà cu Habsburgii nu o mai potu scote la scopulu loru, se alaturara, precum s'a mai d'isu, pre langa Ludovicu XIV. Pentru ca sè pota joca mai multe corone pre capulu acestui-a, ei si-propusera a incurca pre Leopoldu in guere càta se pote mai periculose, era intre altele stá de elu cu totu-adinsulu, ca sè-si calce juramentele facia cu Ungaria, sè-i sterga constitutiunea, sè sfarme drepturile protestantiloru, si asié aducundu-i la desperatiune, sè-i impinga la rebellione. Pre atunci inse imperiulu era storsu si amaritu de consecentiele guerei celei religiose de trei-diece de ani, era turcii inca totu mai domniau si devastau in Ungaria, unde se asiediasera de multu cu resiedintia in Bud'a ; era de alta parte Ludovicu XIV. inca se prepará in contra lui. — Asié Leopoldu I. cu tota simplitatea si cu tota bigottismulu sèu, totu a priceputu celu pucinu atatu, cà nu va fi bine ca sè mai scole si pre-poporele Ungariei a supr'a sa. Aceta moderatiune iesuitii o esplicara de crima si decisera a-i

cedarului este I-in I uniu 1871, era pentru cele-lalte ope-
rate I-in Maiu 1872.

Nici una lucrare care nu va ajunge la ministeriu pana
in ajunulu dileloru susu citate, nu este admisa ;

5. Manuscriptele voru fi prescise catu se pote de bine
si legibile ; ele nu voru fi sub-scise de autorii lor, ci
voru purta in frunte una devisa care se va pune si intr'unu
plicu sigilatu impreuna cu semnatura autorului.

Numai pliculu manuscriptului ce se va alege de bunu
se desigileza, era cele-lalte remanu sigilate si se voru ina-
poiá dupa cerere impreuna cu manuscriptele ;

6. Manuscriptele se voru cerceta, conformu legii, de
cátra consiliulu permanentu alu instructiunii ;

7. Premiulu platitu una data pentru totu-de-un'a, va fi
pentru a becedariu-lei 1000, pentru gramatica
lei 2000, pentru geografia lei 1500, pentru isto-
rialei 2500, pentru aritmetica si geografia
lei 1200, pentru cunoscintie naturali lei
1200, pentru carte de lectura lei 1500, pentru
istoria sacra si catechismulu lei 1200.

„Monitoriulu Romaniei.“

VARIETATI.

*. (Maiestatile lor) imperatulu si impera-
tes'a au sositu mercuri, in 15. l. c., d'in Vien'a la Pest'a,
unde voru petrece pana in 21. martiu. Cu acésta ocaziune
Majest. Sa imperatulu va tiené, precum se crede, si una
revista a supra truppeloru d'in capital'a Ungariei. — Este
de insemnatu, cá trei regimente d'in garnison'a pestana
constau cu osebite d'in fii ai natiunei romane, incatu cu
dreptu cuventu le-amu poté numi romanesi, daca comand'a
n'ar fi rentiesca.

*. (Denumiri.) Ministrulu de instructiune a nu-
mitu pre comitele supremu alu comitatulu Maramuresiu,
Iosifu Manu, pre vice-comitele acelu-a-si comitatu, Vasi-
liu Mihailca, pre assessorulu Eugeniu Popoviciu,
pre consiliariulu ministerialu Iosifu Prugberger si
pre fiscalulu I. Silágyi de membri ordinari, ér' pre
vicariulu foraneu Michailu Pavelu, pre Carl Pohl,
dechantu rom. cat. si pre Lud. Nánassy de membri
supplenti ai consiliulu administrativu de la preparandi'a de
statu d'in Sigetulu-Marmatfei.

*. (Protestulu ex-imperatulu Napoleonu)
contra detronisarii dinastiei sale suna d'in cu-
ventu in cuventu astu-feliu : „Domnulu presiedinte alu adu-
narii natiunale in Bordeaux. Domnule presiedinte ! In mo-
mentulu, candu toti francesii, aduncu intristati d'in caus'a
conditiuniloru de pace, se engeta numai si numai la binele
patriei, adunarea natiunale a proclamatu detronarea dinastiei
mele si s'a esprimat, cá eu singuru sum respunsabilu pen-
tru nefericirea generale. Eu protestezu contr'a acestei proce-
deri injuste si nelegale : in justa, pentru-cá, candu s'a
dechiaratu resbelulu, sentiulu natiunale, iritatu prin nise
cauze cu totulu nedependinte de la vointi'a mea, a produsu
una miscare generale, irresistibile. Nelegale, pentru-cá
adunarea, care fu conchiamata numai spre scopulu, de a in-
chiaia pace, atrecutu preste marginele competintiei sale, de-ora-
ce a decisu si in astu-feliu de afaceri, cari nu se tieneau
de competinti'a sa ; si chiaru si in casulu candu ea ar' fi
constituanta, nu ar' avé poterea de a substitui vointi'a na-
tiunei prin vointi'a sa. Acésta se pote demonstrá prin unu
essemplu d'in trecut. Intentiunea inimica a constituantei de
la 1848 s'a nimicitu prin alegerea d'in 10 decembre, si in
a. 1851. poporulu, prin votulu a siepte millione, mi-a datu
dreptulu contr'a adunarii legelative. Passiunile politice nu
potu preponderá dreptulu, si dreptulu publicu francesu, de a
creá unu guvernulu legitimu, este plebiscitulu. Afara de ple-
biscitu pote avé locu numai una usurpare pentru guvernulu
si una pressiune pentru poporu. Eu sum gat'a a me sup-
pune espressionei libere a vointiei natiunale, dar' numai sin-
guru acestei-a. Facia cu evenimentele doreroase, cari impunu
fia-carui-a renunsierea la ori-ce interessu personalu, am vointe
sè romanu in tacere, dar' dechiaratiunea adunarii me silesece
sè protestezu in numele adeverului vatamatu si a drepturi-
loru reu intiellese ale natiunei. — Primesce, Dle presiedinte,
assecurarea, etc. — Wilhelmshöhe, in 6. martiu 1871. —
Napoleonu.“

*. (Multiimita publica.) Comitatu ba-
lulu romanu arangiatu in Pest'a la 18. fauru 1871, in fa-
vorulu francesiloru vulnerati, si-tiene de stricta si placuta
detorintia, a dá espressioni sentimenteloru sale de viua re-
cunoscintia si multumita totoruru aceloru domni si domne,
cari au avutu de o parte fragedimea, a ne onorá balulu cu
presinti'a lor, si a-i asecurá astfelu reesitulu splendidu,
éra de alta parte spriginindu acésta intreprindere si mate-
rialminte, au facutu sè se realizeze scopulu celu adeveratu
si de capetenia : ajutorarea nefericitoru nostri consangeni,
cari pentru salvarea onorei natiunale udara campulu bataliei
cu sangele lor. — Venitulu curatu, in suma de 133 fl. v.
a., s'a si immanatu consulelui francesu d'in locu, care prin
noi aduce asemine multumire coloniei romane d'in Bud'a-
Pest'a, pentru acestu semnu de simpatia. — Pest'a, in 14.
martiu, 1871. Comitatu arangiatoru.

Consemnatiunea Contribuitorilor

incurse la Red. „Feder.“ ca succursu pentru D. Ionu Po-
rutiu.

D'in Cernauti (Bucovin'a) de la D. Cavaleriu Gior-
giu Popoviciu, proprietariu in Stroiesci, 15 fl. a. v.,
si de la D. Cavaleriu Constantin Mirza, 15 fl. Sum'a
30 fl. v. a. (Tramisi prin D. Ionu Sber'a, profess.)

D'in Niresiu-Mare (Transilv.) de la DD. Ionu Bobo-
siu, primariu, Ionu Moldovanu, cant., Demitru Pantea, cur.,
Petru Popu, Elia Dum'a, câte 1 fl. Ionu Pantea, Teodoru
Bobosiu, câte 50 cr. Sum'a 12 fl. v. a. (Tramisi prin D.
Alesandru Marincasiu, parocu rom. in Niresiu-M.)

D'in Símleu (Selagiu) si locurile invecinate, de la
DD. Demitru Coroianu, vicariu foraneu, Dr. Ionu Maniu,
assess. tribun. comit., Simeonu Orosu, advocatu, Ionu An-
gyal, advocatu, câte 5 fl. — Vasiliu Popu, pr., Ionu Mus-
tea, preutu in Sterciu, câte 2 fl. — Vasiliu Marincasiu, pa-
rocu, Florianu Marcusiu, v. com., Danielu Desiecu, Ionu
Nagy, parocu, Petru Aciu, Ionu Teutu, notariu in Almasiu,
Demitru Pocola, parocu in Bobot'a, Demitru Popu, d'in
Halmosd, Sofroniu Sacre Volcanu M., Ionu Catona, Ionu
Couaciu, parocu in Ioar, Ionu Bejanu, preutu in Hurediu,
Demitru Popu, parocu in Drigiu, Florianu Crisanu (Che-
regi), Giorgiu Popu, par. in Sereideu, câte 1 fl. Teodoru
Fortis, Iulianu Coroianu, câte 50 cr. Sum'a 40 fl. v. a.
(Tramisi prin D. dr. I. Maniu.)

D'in Símleu (Selagiu) si locurile invecinate, de la
DD. Demitru Coroianu, vicariu foraneu, Dr. Ionu Maniu,
assess. tribun. comit., Simeonu Orosu, advocatu, Ionu An-
gyal, advocatu, câte 5 fl. — Vasiliu Popu, pr., Ionu Mus-
tea, preutu in Sterciu, câte 2 fl. — Vasiliu Marincasiu, pa-
rocu, Florianu Marcusiu, v. com., Danielu Desiecu, Ionu
Nagy, parocu, Petru Aciu, Ionu Teutu, notariu in Almasiu,
Demitru Pocola, parocu in Bobot'a, Demitru Popu, d'in
Halmosd, Sofroniu Sacre Volcanu M., Ionu Catona, Ionu
Couaciu, parocu in Ioar, Ionu Bejanu, preutu in Hurediu,
Demitru Popu, parocu in Drigiu, Florianu Crisanu (Che-
regi), Giorgiu Popu, par. in Sereideu, câte 1 fl. Teodoru
Fortis, Iulianu Coroianu, câte 50 cr. Sum'a 40 fl. v. a.
(Tramisi prin D. dr. I. Maniu.)

D'in Marmatia, de la DD. Laurentiu Mihali 2 fl.,
Ionu Gyenge, Alessandru Gyenge, Vasiliu Danu, Mihailu
Popu, Paulu Saplantianu, jun., Ionu Iuscu, Ionu Siusca, Titu
Budu, Petru Ilischi, Vasiliu Cornea, med. câte 1 fl. Colo-
manu Saplantianu, Ionu Tomoiag'a, Teodoru Iug'a, prima-
riu, câte 50 cr. Giorgiu Baiasiu 40 cr. — X., 20 cr. Sum'a
14 fl. 10 cr. a. v. D'in care 1 fl. 70 cr. pentru Francesii
vulnerati. (Tramisi prin D. Titu Budu, capellanu in
Iodu.)

ROMANIA

si

CONSTITUTIUNILE TRANSILVANIEI

de Dr. Ios. Hodosiu.

Opu istoricu-politicu, a iesitu de sub tipariu in
editiune noúa, corréssa si augmentata.

Pretulu : 50 cr. sèu 1 leu n.

Doritorii de a-lu avé, sèu cari ar' binevoi a se
insarciná cu distribuirea la mai multi cumperatori,
binevoiesca a se adressá la autorele in Pest'a,
Schulgasse Nr. 1.

De la 10 esemplarie cumperate de-o data, se
da 1 esemplariu gratis.

Sciri electrice.

Parisiu, 13. martiu. Comisiunea ce s'a for-
matu pentru a impededá laifrea miasmiloru d'in cam-
purile de lupta a constatatu, cá cadavrele s'au in-
gropatu in cele mai multe locuri numai 4—5
centimetre de afundu. Acestu pamentu are de a
se delaturá cu mare grige, ér' cadavrele au a se
stropi cu pacura si apoi acoperi éra-si cu unu
stratu de pamentu.

Petropole, 13. martiu. In cercurile ofi-
ciali se demintiesce in modu categoricu pretins'a
aliantia pruso-rusesca.

Parisiu, 13. martiu. Diurnalele nu sunt ne-
multumite cu transferarea adunarii natiunale la
Versali'a. — „Soir“ díce, cá in principiu s'a de-
cisu a se acceptá sistemulu financiaru americanu
si a se pune pre materiale dure imposite conside-
rabile. Totu acestu diurnu anuncia, cá fortareti'a
Bitsch este inca in manile francesiloru ; coman-
dantele nu voiesce sè o predè pana-ce nu va
primi instructiuni de la guvernulu francesu. —
La Algeri'a se tramitu pre fia-care di truppe de
intarire.

Londonu, 13. martiu. Granville si Enfield
voru comunicá ambeloru camere, cá conferinti'a
pontica, d'impreuna cu consululu francesu, au
subsemnatu asta-di tractatulu ; clausele relative la
neutralisarea Marei-Negre s'au delaturatu ; deter-
minatiunile, cari pana acum restringeau pre Sul-
tanulu in privinti'a inchiderei Dardanelorului si Bosfo-
rului, s'au modificatu astu-feliu, in catu Port'a pote
sè le deschida pentru náile de resbellu ale pote-
rilor amice chiaru si in tempuri de pace, daca
dins'a va crede, cá acésta se recere pentru esse-
cutarea stipulatiuniloru de Parisu. Comisiunea
actuale dunarena se lasa in activitatea sa inca pre

duoi-spre-diece ani si are sè conduca tote
rile relative la neutralisare. Port'a si-a reser-
dreptulu, de a tramite, ca potere territoriale,
naia de resbellu in Dunare. Conferinti'a a sub-
natu apoi protocolulu, in poterea carui-a, nici
potere nu pote desfintiá sèu modificá tractatulu
unilateralmente. Conferinti'a va tiené mane
siedintia formale de inchiaiare.

Constantinopolea, 13. martiu. A
a curmá influinti'a lui Ignatieff, Angli'a ar-
cugetu a inlocuf pre Elliot cu unu altu repre-
tante mai energicu. Apropiarea Turciei cátra
si'a este perfecta.

Berolinu, 14. martiu. „Spener Ztg“
stateza, cá la inchiaierea paci definitive in Be-
sel'a voru merge d'in partea Germaniei don-
Balas Armin. Celu d'antáiu a primitu degi-
structiunile. Armin le va primi inse in siedin-
ministeriale de asta di.

Bordeaux, 14. martiu. Intregu perso-
lulu guvernialu a plecatu luni ser'a, 13. ma-
la Paris.

Parisiu, 14. martiu. Agitatiunea in Be-
ville cresce pre dí ce merge. Proclamatiuni affia-
pre paretu provoca truppele la insurrectiune.

Parisiu, 14. martiu. „Journal Officel“
publica tecstulu conventiunei inchiaiate in Fe-
ères intre Favre si generalulu Fabrice, dupa o
societátile cálliloru ferate franceses primescu éra
administratiunea, cu indetorierea, ca sè dèe ar-
tei germane spre dispusetiune trenurile necesse.
Post'a si telegrafulu inca trecu in administra-
nea franceses ; intendanti'a franceses va avé sè
ingrigeasca de intretinerea armatei germane ;
ministratiunea civile a totoruru departementelu
se predá éra-si auctoritatiloru franceses.

Bordeaux, 14. martiu. Intregulu per-
nalu alu guvernului plecá in 13. l. c., ser'a,
Parisiu.

Zürich, 14. martiu. Cetatea e éra-si lin-
cita ; investigatiunea criminala s'a inceputu degi-
— Consiliulu federatiunei elvetiane decise a
saminá cestiunea relativa la delaturarea nuntia-
rei pontificale.

Viena, 14. martiu. Diurnulu „Vaterland“
i se raporteza d'in Cracovi'a, dupa una sorgiu
autentica vienesa, cá Grocholski se va denun-
ministru fara portfoiu si cá resolutiunea dietei
litfane se va presentá senatulu imperialu in
ma de proiectu guvernialu. Acésta scire, impa-
sita de diurnulu „Vaterland“, se constataza si
Vien'a. Se vorbesce, cá Ludovicu Vodzicki e
semnatu de locutienetoriulu alu Galitiei.

Berolinu, 14. martiu. Correspondenti
officiali si semi officiali au primitu ordinu, cá
cia cu Russi'a sè observe unu limbagiu simpaticu
Facia cu Austri'a inse li s'a recomendatu tiené
cea mai rezervata si evitarea ori-carei judecati.

Florentia, 14. martiu. Ministeriulu va
sè cera unu imprumutu extraordinariu de 150—250
millione pentru completarea inarmárilor.

Bucuresci, 14. martiu. Consululu ger-
ralu germanu a cerutu de la guvernulu romanu
ca sè-si recunosca obligamentulu de garantia facu-
cu actiile cálliloru ferate, concedate companiei
presentate prin dr. Stroussberg.

Berolinu, 15. martiu. D'in caus'a dis-
pusetiunei nefavorabile ce domnesce in Franci'a
s'a ordonat, ca tote truppele disponibile, afara de
Landwehr, sè remana in Franci'a.

Sarbrücken, 15. martiu. Intretinerea
truppeloru germane s'a regulatu asié cá ea are
se incepa cu 800,000, sè scada, dupa cum se vor
retrage truppele, pana la 150,000 si sè se inchiaie
cu 50,000.

Viena, 15. martiu. Conferintiele cu condu-
catorii cehiloru se voru incepe poi-mane de nou.
Rieger va veni de asta-data insocitu de Claudy.

Constantinopolea, 15. martiu. Seg-
anuncia d'in Petropole, cá acolo se ascepta sosi-
rea mistrului de esterne americanu Seward in unu
missiune speciale. Russi'a se inarmeza enormu.

Londonu, 15. martiu. Scirile d'in Madrid
spunu, cá acolo s'a descoperitu una conjuratiune
estinsa contr'a guvernului actualu.

Burs'a de Vien'a de la 15. martiu 1871.

5% metall.	58.30	Londra	124.80
Imprum. nat.	68.05	Argintu	122.50
Sorti d'in 1860	95.80	Galbenu	5.87
Act. de banca	724.—	Napoleond'or	9.93
Act. inst. cred.	262.60		

Propriet., edit. si red. respundiet. : ALES. ROMANU.